

Čtení

PŘÍLOHA TEPLICKÝCH & ÚSTECKÝCH INZERÁTŮ

Teplické proměny

ZAČÁTKY TEPLICKÉHO LÁZEŇSTVÍ

Snímek z roku 1906 zachycuje klasicistní budovu Pravidla v Lázeňské ulici, která stojí na místě nejstarších lázní ve městě. V únoru roku 1879 po průvalu vod na dole Döllinger u Duchova zapadl zdejší pramen a voda v lázních přestala téci. Naštěstí se po nějaké době podařilo předním hydrogeologům pramen znovu objevit a jeho léčivé vody dál využívat.

Teplice měly v polovině šestnáctého století asi 150 domů a 5 mlýnů, přičemž svým hospodářským významem ani výstavností nijak zvlášť nevybočovaly z průměru malých poddanských měst. Čím se však od nich výrazně odlišovaly a dostávaly do širšího, možno též říci přímo evropského povědomí, to byly lázně.

Teplické minerální vody se formují při proudění podzemních vod v puklinách křemenného porfyru a tektonickými liniemi vystupují k povrchu. Zcela nejstarší lázně ve městě vznikly v místech pramene Pravidla. Zdejší pramen vytékal až do šestnáctého století volně na povrch a naplňoval několik nádrží. Termu Pravidla tvoří léčivá minerální voda hydrouhličitano-sodná se zvýšeným obsahem fluoridů a kyseliny metakřemičité, slabě mineralizovaná, hypotomická, vykazující kolem 11 Macheových jednotek radioaktivity. Tehdejší majitel teplického panství Volf z Vřesovic u nich později postavil přístřešky a za vlády teplického rodu Vchynských ve druhé polovině šest-

náctého století tu vznikly i první zděné lázeňské budovy.

Zprávy o teplických lázních se zprvu šířily hlavně ústním podáním a od vynálezu knihtisku pak rovněž prostřednictvím vědeckých knih nebo kronik. Proslulý ženevský lékař

Z pověstného prasátka, které mělo objevit léčivé prameny v Teplicích, dnes voda v budově Pravidla vytéká pouze symbolicky.

a přírodovědec Theophrastus Paracelsus je už tehdy doporučoval k léčení nemocí vedoucích k tvoření kamenů. Tím nabývaly teplické léčivé prameny ještě většího věhlasu a dostalo se jim i znamenité reklamy. Jiří Agricola z Jáchymova a další učenci ve svých dílech vysvětlovali i příčiny léčivého působení pramenů. Širší okruh čtenářů se pak dovídal o teplických lázních například z Mišeňské kroniky Petra Albína z roku 1530 nebo ze světové kroniky Sebastiana Münstera. Čeští čtenáři se zase mohli dočíst o lázeňských Teplicích v kronice Václava Hájka z Libočan z roku 1543.

Jak ukazují staré dobové rytiny, které se zachovaly až do dnešních časů, původní zařízení lázní bylo ve svých začátcích zcela jednoduché. Voda tehdy vytékala zcela volně do nádrží vyhloubených v zemi. Některé z nich byly i volně přístupné nebo chráněné jednoduchou ohradou, jiné měly dřevěné přístřešky a později i dřevěné budovy. Postupem dalších staletí pak začaly vznikat i budovy zděné a lázně se tak dostávaly stále na vyšší úrovni.

Ve špitále na předměstí byl zřízen roku 1520 bazén, naplňovaný vodou Pravidla, kde se mohli koupat chudí lidé, učenci a panští služebníci. Je také pravděpodobné, že obdobně vybavení měly i další domy v blízkosti pramenů. Podobné lázně se pak nacházely počátkem šestnáctého století i v Šanově. Dozvídáme se o nich především ze zpráv

Lázeňská léčba prodělala za staletí velký vývoj. Naše rytina z XV. století ukazuje tzv. sázení baněk.

o trestech, udělených za zločiny zabít. Viník tehdy totiž musel příbuzným oběti zaplatit určitou částku a z těchto peněz se hradila také zádušní lázeň s pohoštěním pro chudé.

PAVEL KOVÁŘ

Rytina z 15. století ukazuje primitivní způsob lázeňské léčby.

Ústecké proměny

RADNICE V SASKÉ RENESANCI

Opakované požáry, které zasáhly Ústí nad Labem během 15. a 16. století, měly za následek, že ve městě vyrostly nové, v renesančním duchu koncipované domy, mnohé opatřené směrem do náměstí podloubím. Opraveny byly i oba kostely a vyzdobeny brány městského opevnění. K nejprestižnějším počínům však patřila výstavba nové radnice s vysokým štítem - ve stylu saské renesance.

Starší základ této radnice prozrazovala nestejná šíře dvou obloúk podloubí, jejichž disproporcí byla vyvážena symetrickým řešením okenní fronty prvního patra i štítu. Hrubá stavba snad měla existovat již kolem roku 1542, avšak na vnitřní výzdobě se pracovalo ještě celá dlouhá desetiletí. V sedmdesátých letech 16. století byl dokončen kazetový strop v radním sále a o deset let později došlo k vybavení

tzv. Zelené světnice, která sloužila jako úřadovna purkmistra a městského písaře. Obě zmíněné prostory zaujímaly první poschodí budovy, kde se nacházela ještě jedna menší kancelář, kuchyně a velká hala, do níž ústilo dřevěné schodiště.

V roce 1579 byl na radnici zavěšen poplašný zvonek, ulitý v Praze a opatřený znakem města s nápisem "Miesto Austi nad Labem" Tou největší atrakcí se zřejmě stalo roku 1591 umístění velkých hodin do věžičky radnice. Podle nich se pak řídil nejen život ve městě, když navíc odbíjely každou čtvrťhodinu, ale ukazovaly též postavení planet a Měsíce. S mechanismem hodin pak byly též propojeny pod nimi stojící figury na způsob pražského orloje, které při odbíjení pohybovaly rty. Ústí nad Labem se tak tehdy mohlo pochlubit nákladnou a reprezentativní stavbou.

Ústecká renesanční radnice, která zajisté patřila po dlouhé věky ke zdejším pozoruhodnostem, byla zbořena roku 1846. Zanikla tak jedinečná stavba i atrakce, která by se dnes zajisté stala vyhledáva-

Ústecká renesanční radnice na Mírovém náměstí, postavená kolem roku 1570, zbořena 1846, kresba Waltera Hermanns z roku 1944.

nou a obdivovanou. Na jejím místě se později uvažovalo o výstavbě nové, ještě velkolepější radnice. Např. v roce 1901 vznikl projekt, který zpracoval architekt Hubatschek. Ten měl svým pojetím napodobovat a konkurovat např. radnici v Liberci. Avšak tento, ani jiný z projektů, se nakonec nikdy nepodařilo realizovat.

PAVEL KOVÁŘ

Mírové náměstí, nerealizovaný projekt radnice architekta I. Hubatschky z roku 1901.

VHS
VODOHOSPODÁŘSKÉ
STAVBY
www.vhs.cz

SD
Severočeské doly a.s.
www.sdas.cz

SCVK
ZÁKAZNICKÉ
TELEFONICKÉ
CENTRUM
840 111 111
www.scvk.cz